

Нормотворча діяльність місцевих рад в Україні

Калиновський Б. В., Кулик Т. О., Національна академія внутрішніх справ

Наукова стаття присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів нормотворчої діяльності місцевих рад в Україні. Досліджено наукові джерела, опрацьовано нормативно-правові акти та діяльність місцевих рад у частині розробки, прийняття, набрання чинності та скасування актів місцевих рад. На основі отриманих висновків сформульовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення національного законодавства та практики функціонування місцевих рад у процесі нормотворчої діяльності.

Прийняття місцевими радами рішень не лише на підставі норм права, а й з обов'язковим урахуванням принципів справедливості свідчить про високий рівень правосвідомості і правової культури представницьких органів місцевого самоврядування, всебічне та повне урахування інтересів територіальної громади, представляти які вони уповноважені. Це суттєво сприятиме становленню правової держави і громадянського суспільства в Україні.

Саме судовий порядок визнання незаконними актів, у тому числі місцевої публічної влади, є відображенням реалізації демократичних принципів, недопущення зосередження влади в одному органі або зловживань повноваженнями, оскільки наділення якогось органу, імовірно виконавчої влади, скасовувати акти нижчих органів або акти органів місцевого самоврядування на практиці може призвести лише до необ'єктивного, не в інтересах громадян, прийняття відповідних рішень. Судовий процес, відповідно до його правової природи, зобов'язує сторони змагатися, наводити аргументи та докази, надає право відповідному органу відстояти правомірність своєї позиції, а також наділений важелями, у випадку виявлених порушень закону, застосовувати певні заходи притягнення винних осіб до відповідальності.

За своєю правовою природою акти місцевої публічної влади є підзаконними нормативно-правовими актами та, відповідно до принципів побудови та функціонування правової системи України, вони належать до єдиної системи нормативно-правових актів в Україні.

Ключові слова: нормотворча діяльність; місцеві ради; рішення місцевих рад; депутати місцевих рад; процедура

Normative activities of local councils in Ukraine

Kalynovskyi B. V., Kulyk T. O., National Academy of Internal Affairs

The scientific article is devoted to the research of theoretical and practical aspects of normative activity of local councils in Ukraine. The scientific sources and legal acts are researched and the work of local councils in the development, adoption, entry into force and repeal of acts of local councils is analyzed. Thanks to the conclusions made, the suggestions and recommendations for improving the national legislation and the practice of functioning of local councils in the process of normative activity are formulated.

The adoption by local councils of decisions not only on the basis of law but also with the obligatory consideration of the principles of justice testifies to a high level of legal awareness and legal culture of representative bodies of local self-government, comprehensive and full consideration of the interests of the territorial community, which they are authorized to represent. This will significantly contribute to the rule of law and civil society in Ukraine.

It is the judicial procedure for the recognition of unlawful acts, including local public authorities, that reflects the implementation of democratic principles, the prevention of the concentration of power in one body or the abuse of powers, since the giving of a body, more likely to the executive branch, to abolish acts of lower organs or acts of local self-government in practice can only lead to a dishonest, not in the interests of citizens, the adoption of appropriate decisions. The judicial process, in accordance with its legal nature, obliges the parties to compete, to provide arguments and evidence, gives the right to the relevant body to defend the lawfulness of its position, and also with levers, in the event of violations of the law, to apply certain measures to bring the perpetrators to justice.

By their legal nature, acts of local public authority are subordinate legal acts and, in accordance with the principles of the construction and functioning of the legal system of Ukraine, they belong to a unified system of normative legal acts in Ukraine.

Keywords: normative activity; local councils; decisions of local councils; deputies of local councils; procedure

Нормотворческая деятельность местных советов в Украине

Калиновский Б. В., Кулик Т. А., Национальная академия внутренних дел

Научная статья посвящена исследованию теоретических и практических аспектов нормотворческой деятельности местных советов в Украине. Изучены научные источники, обработано нормативно-правовые акты и деятельность местных советов в части разработки, принятия, вступления в силу и отмены актов местных советов. На основе полученных выводов сформулированы предложения и рекомендации по совершенствованию национального законодательства и практики функционирования местных советов в процессе нормотворческой деятельности.

Принятие местными советами решений не только на основании норм права, но и с обязательным учетом принципов справедливости свидетельствует о высоком уровне правосознания и правовой культуры представительных органов местного самоуправления, всестороннем и полном учете интересов территориальной общины, представлять которые они уполномочены. Это существенно способствует становлению правового государства и гражданского общества в Украине.

Именно судебный порядок признания незаконными актов, в том числе местной публичной власти, является отражением реализации демократических принципов, недопущения сосредоточения власти в одном органе или злоупотреблений полномочиями, поскольку наделение какого-то органа, вероятнее исполнительный власти, отменять акты нижестоящих органов или акты органов местного самоуправления на практике может привести лишь к необъективному, не в интересах граждан, принятии соответствующих решений. Судебный процесс, согласно его правовой природе, обязывает стороны соревноваться, приводить аргументы и доказательства, дает право соответствующему органу отстоять правомерность своей позиции, а также наделен рычагами, в случае выявленных нарушений закона, применять определенные меры привлечения виновных лиц к ответственности.

По своей правовой природе акты местной публичной власти являются подзаконными нормативно-правовыми актами и в соответствии с принципами построения и функционирования правовой системы Украины, они входят в единую систему нормативно-правовых актов в Украине.

Ключевые слова: нормотворческая деятельность; местные советы; решения местных советов; депутаты местных советов; процедура

Постановка проблеми.

В Україні відсутні законодавчо закріплені вимоги, яким мають відповідати акти місцевих рад, що зумовлює актуальність вивчення цього питання. В науковій спеціалізованій літературі не спостерігається єдиного підходу до їх розробки. Методологічні підходи розроблені ще в радянські часи, сформульовані на основі панування адміністративно-командної системи та жорсткого централізму, а тому потребують модернізації і приведення їх до визнаних на європейському рівні стандартів.

Спостерігається тенденція, коли науковці здебільшого роблять акцент на питаннях дотримання конституційного принципу законності у сфері нормотворчої діяльності органів державної влади й органів місцевого самовря-

дування, а також основних юридико-технічних засобів підготовки нормативно-правових актів.

При цьому сучасні реалії, зокрема утвердження України в напрямку побудови демократичної правової держави, сприйняття нею гуманістичних цінностей, утвердження і забезпечення основоположних прав та свобод людини і громадянина, вимагають оцінювати правові акти з точки зору їх відповідності не лише дотриманню букви закону, а й загальнолюдським цінностям, духу та розуму закону, щоб він відповідав очікуванням людей і враховував цінності моралі. Лише врахування цих вимог гарантуватиме легітимність нормативно-правових актів місцевих рад в очах жителів територіальної громади. Саме такий шлях веде до утвердження принципу верховенства права на місцевому рівні.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою.

У процесі написання статті було використано праці фахівців теорії держави та права, конституційного й адміністративного права, зокрема: О. Батанов [1], М. Баймуратов [2], В. Барський [3], В. Борденюк [4], В. Кравченко [5], О. Петришин [6] та ін. Разом із тим у наукових публікаціях опрацювання питань, пов'язаних із нормотворчою діяльністю місцевих рад на сучасному етапі конституційного реформування, практичних аспектів такої діяльності та обґрунтування шляхів її удосконалення досліджено не в достатній мірі.

Формулювання цілей (мети) статті. Головною метою наукової статті є розкриття нормотворчої діяльності місцевих рад в Україні, встановлення проблемних аспектів законодавчого регулювання та практики здійснення такої діяльності, а також вироблення пропозиції щодо удосконалення як законодавчого регулювання, так і практики функціонування місцевих рад як на первинному адміністративно-територіальному рівні (громади), так і вторинному (району, області).

Виклад основного матеріалу дослідження.

Ознакою легітимності нормативно-правових актів місцевих рад є, насамперед, їх відповідність положенням Конституції України. І це цілком очевидно, адже Конституція України є центром, основою всієї правової системи України. Верховенство Конституції в системі нормативно-правових актів та пряма дія її норм закріплена в ч. 3 ст. 8 Конституції України. Найвища юридична сила проявляється в тому, що її норми мають: а) пріоритет перед нормами законів і підзаконних нормативно-правових актів; б) закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі положень Конституції України.

З метою забезпечення законності у нормотворчій сфері Конституцією України, зокрема, визначаються: коло суб'єктів, що наділені правом видавати нормативно-правові акти в державі; форми нормативно-правових актів, у яких ці органи здійснюють правове регулювання; межі повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, виключно в яких вони можуть здійснювати нормотворчу діяльність [7, с. 50].

Основний Закон містить ряд вимог, дотримуючись яких місцеві ради здатні забезпечити конституційність прийнятих нормативно-правових актів та втілення в життя принципу верховенства права.

З огляду на це, нормативно-правові акти місцевих рад повинні за змістом не суперечити нормам Конституції та відповідати закріпленім в

Основному Законі принципам, цілям, завданням тощо. Мета нормативно-правового акта та засоби її досягнення мають бути конституційними, тобто здатними реально забезпечити можливу і необхідну поведінку суб'єктів суспільних відносин. При цьому неконституційним є акт, який передбачає у процесі досягнення мети зайві чи суттєві обмеження або їх загрозу щодо прав і свобод суб'єктів правовідносин. Також місцеві ради мають дотримуватися конституційних повноважень при здійсненні нормотворчої діяльності та процесуально-процедурного порядку прийняття нормативно-правових актів.

Звернення до юридичної наукової літератури переконує, що в ній активно досліджуються проблеми забезпечення законності нормативно-правових актів на етапі їх прийняття та дії. Теоретичні напрацювання з цих питань дозволяють визначити розроблені вченими-юристами основні вимоги законності, які пред'являються до нормативно-правових актів органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема, на думку академіка В. В. Копейчикова, це: 1) прийняття уповноваженим органом певного виду актів; 2) з питань, що належать до його компетенції; 3) законність змісту акта; 4) прийняття акта в законних цілях; 5) дотримання встановленого порядку прийняття і форми акта [8, с. 86-88].

Борденюк В., урахувавши наукові надбання теорії держави та права, науки державного управління, конституційного та адміністративного права, стверджує, що основною правовою формою діяльності органів держави у здійсненні її завдань і функцій є правовий акт, який можна визначити як письмовий документ, прийнятий (виданий) від імені держави уповноваженим державним органом із дотриманням визначеної законом процедури та у відповідній формі, має обов'язковий характер і спрямований на регулювання суспільних відносин або на вирішення конкретних питань державного і суспільного життя [4, с. 485]. При цьому, порівнюючи правові акти держави з актами місцевого самоврядування, автор посилається на наявність більшості спільних рис, ніж відмінних.

Досліджуючи такий підвид актів місцевої публічної влади, як акти місцевих рад, варто, насамперед, привернути увагу до ст. 144 Конституції України, яка передбачає, що органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території. З огляду на ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року

ради в межах своїх повноважень приймають нормативні та інші акти у формі рішень, виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради також приймає рішення. Згідно з п. 20 ч. 4 ст. 42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року, видання розпоряджень у межах своїх повноважень законодавець відносить саме до повноважень сільського, селищного, міського голови. Також ч. 8 ст. 59 цього закону визначає, що сільський, селищний, міський голова, голова районної у місті, районної, обласної ради в межах своїх повноважень видає розпорядження. Уведена відповідно до змін у законодавстві 2015 року, така посадова особа місцевого самоврядування, як староста, який визнається членом виконавчого комітету ради об'єднаної територіальної громади за посадою, з аналізу норм названого закону, самостійних актів видавати не уповноважений. Це ж стосується і секретаря місцевих рад.

Аналізуючи правотворчу практику органів та посадових осіб місцевої публічної влади, їх акти, залежно від їх змістовного наповнення, можна поділити на нормативно-правові; персональні; організаційні; роз'яснювально-рекомендаційні.

У системі актів місцевої публічної влади виділяють нормативно-правові договори, які доцільно використовувати як більш оперативні форми взаємодії місцевих органів публічної влади із цілого ряду поточних питань [9, с. 99]. Так, відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року, для здійснення спільних програм місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування можуть укладати договори, спільно створювати органи та організації. Договір виконує функцію ефективного засобу саморегуляції відносин партнерів у системі місцевої публічної влади.

Відповідні норми Конституції України та Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року свідчать про підзаконний характер актів місцевих рад, із приводу чого Борденюк В. слушно зазначає, що на підзаконну природу нормативних актів місцевого самоврядування, у тому числі й нормативних актів місцевих рад, указують не лише положення Конституції України, згідно з якими місцеве самоврядування має здійснюватися на підставі та на виконання законів України, а й численні застереження положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року на зразок «відповідно до закону», «відповідно до чинного законодавства», «у ви-

падках, передбачених законом», «у порядку і межах, визначених законом» [4, с. 496].

І конституційність, і законність рішень місцевих рад мають викликати сумнів, якщо вони прийняті радою з порушенням рамок власної компетенції. Органи місцевого самоврядування повинні діяти в межах наданих їм повноважень. Межі повноважень представницьких органів місцевого самоврядування визначені в Конституції України та законодавчих актах, вони окреслюють їх зміст та обсяг. Реалізуючи нормотворчі повноваження, місцеві ради повинні спиратися тільки на компетенційні права та обов'язки та використовувати у своїй діяльності ті засоби, форми, прийоми, що передбачені законодавством.

Вимога дотримуватися компетенції при прийнятті нормативно-правових актів передбачає, що акт видається лише з питань, що відносяться до предмету відання місцевої ради, та не порушує територіальних меж діяльності цього органу [8, с. 86].

У той же час слід пам'ятати, що Конституція України та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» не виключають можливості наділення органів місцевого самоврядування повноваженнями органів виконавчої влади. У такому випадку зміст нормативно-правових актів місцевих рад, прийнятих із делегованих повноважень, має відповідати вимогам правових актів органів виконавчої влади, у тому числі й, відповідно, обласних, районних місцевих державних адміністрацій та розпоряджень їх голів.

Разом із тим, зважаючи на визначену законодавством систему місцевого самоврядування, необхідно враховувати, що юридичні норми, створені представницькими органами місцевого самоврядування, не можуть суперечити юридичним нормам, встановленим територіальною громадою, оскільки територіальна громада є первинним суб'єктом системи місцевого самоврядування, а рішення місцевих референдумів мають вищий ступінь обов'язковості на відповідній території. Рішення місцевої ради також повинні відповідати статуту відповідної територіальної громади.

Отже, доходимо висновку, що при прийнятті нормативно-правових актів місцеві ради мають додержуватися ієрархічної субординації нормативних актів правової системи держави в цілому та внутрішньої єдності і погодженості правових норм актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Норми нормативно-правових актів місцевих рад мають бути належним чином обґрунтованими. З огляду на це, прийняті рішення мають обов'яз-

ково містити обґрунтування мети своєї появи, яке має формуватися в рамках законодавства України та на виконання норм, що ними передбачені. Нормативно-правовий акт місцевої ради буде законним у тому випадку, коли цілі його прийняття не суперечитимуть чинному законодавству України та відобразатимуть інтереси місцевих жителів.

Офіційний характер нормативно-правових актів місцевих рад обумовлює необхідність їх оформлення у чітко визначеній, заздалегідь уніфікованій формі, відображення в них певних обов'язкових структурних елементів (реквізитів). У літературі виділяють такі їх імперативно-формальні показники, як: 1) найменування нормативно-правового акта; 2) вказівка на орган місцевого самоврядування, що його видає; 3) заголовок (назва) документа; 4) дата, місце його прийняття і вихідний номер; 5) прізвище і посада особи, що його підписала; 6) поставлення печатки та оформлення на бланку органу (в окремих випадках), коли акт доводиться до адресата безпосередньо, не через засоби масової інформації [10, с. 103]. Зазначені формальні атрибути свідчать про характер документа і його юридичну силу.

Розглядаючи порядок прийняття та реалізації актів місцевої публічної влади в Україні, важливо звернути увагу і на те, що у зв'язку з початком реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Асоціація міст України спільно з експертами розробила практичний посібник – серію модулів, які пропонують типові документи, алгоритми дій, а також зразки рішень місцевих рад та їх виконавчих органів. Один із модулів містить типовий регламент сільської, селищної, міської ради, типові положення про постійні комісії сільської, селищної, міської ради, типовий регламент виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради [11].

Для забезпечення юридичної чіткості нормативно-правових актів необхідно дотримуватися правил правотворчої техніки. У науковій літературі сформульовані основні, найбільш загальні принципи (вимоги), котрі покладаються в основу роботи над зовнішньою формою нормопроектів. На думку В. Ковальського та І. Козінцева вони можуть бути такими: 1) точність і визначеність юридичної форми; 2) ясність і доступність мови для адресатів акта; 3) спеціалізація та повнота правового регулювання; 4) конкретність правового регулювання; 5) використання стереотипного термінарію, який є апробованим у правотворчій діяльності; 6) оптимальна місткість, компактність нормопроектних формул;

7) системність та збалансованість нормотворчості; 8) уніфікація форми і структури проектів нормативних актів [12, с. 35-40].

Точне і неухильне додержання місцевими радами наведених вимог щодо нормопроекування в їх сукупності дозволить приймати нормативно-правові акти, коректні з технічної точки зору, що свідчитиме про належну юридичну культуру з їх оформлення. У свою чергу висока якість нормативних актів створює необхідні умови для їх подальшої реалізації, забезпечує ефективність дії норм. Визначені стандарти до актів місцевої нормотворчості, зокрема щодо змісту, форми і процедури їх прийняття, є доцільним закріпити на законодавчому рівні, що підвищить рівень їх підготовки та відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування, сприятиме значущості прийнятих ними правових актів в механізмі правового регулювання та забезпечить їх легітимність.

В науковій літературі легітимність рішень пов'язують, насамперед, з їх справедливістю. І це цілком слушно, адже попри те, що ідея законності є основою демократії, легітимність – справедливість рішень – це важливий чинник їх позитивного сприйняття й виконання. На єдність права і справедливості неодноразово вказував Конституційний Суд України. На його думку, викладену в рішенні від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 у справі про призначення судом більш м'якого покарання, справедливість – одна з основних засад права; вона є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права.

Аналізуючи місцеві ради в Україні, доцільно зазначити, що в законах України також передбачено право органів місцевого самоврядування скасовувати та змінювати свої рішення. Так, у Законі України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11 вересня 2003 року органу місцевого самоврядування надано право за його ж ініціативою переглянути, зупинити дію та скасувати власний регуляторний акт (частини 1, 2 ст. 11). Зі змісту Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року зрозуміло, що органи місцевого самоврядування у місячний строк повинні усунути виявлені Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини порушення прав і свобод людини і громадянина (пункт 11 ст. 13, частина 3 ст. 15), тобто скасувати або змінити свої рішення. У Законі України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від

19 червня 2003 року визначено право органів місцевого самоврядування привести у відповідність із законодавством прийняті ними рішення з питань регулювання земельних відносин, використання та охорони земель (абзац 2 пункту «б» ст. 6), тобто змінити власні акти. Згідно із Законом України «Про основи містобудування» від 16 листопада 1992 року, сільські, селищні, міські ради уповноважені затверджувати місцеві правила забудови окремих частин населених пунктів та вносити в них зміни за поданням спеціально уповноважених органів містобудування та архітектури (частина 2 ст. 12, частина 5 ст. 17). За Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року, рішення з питань планування та забудови територій приймаються сільськими, селищними, міськими радами та їх виконавчими органами, районними, обласними радами, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями в межах визначених законом повноважень з урахуванням вимог містобудівної документації (частини 3, 4 ст. 8).

Конституційний Суд у справі про скасування актів органів місцевого самоврядування зазначає, що ненормативні правові акти органу місцевого самоврядування є актами одноразового застосування, вичерпують свою дію фактом їхнього виконання, тому вони не можуть бути скасовані чи змінені органом місцевого самоврядування після їх виконання [13].

Загалом, скасування актів органів місцевої публічної влади має базуватися на певних підставах, у зв'язку з тим, що нормативно регламентований порядок розробки та прийняття актів місцевої публічної влади передбачає досить кропітку та поетапну роботу, включаючи в усіх органах обов'язкову правову експертизу. Якщо акт є нормативним і підлягає державній реєстрації, за його законність відповідає також орган юстиції, який здійснив реєстрацію.

П. 1 ч. 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року визначає, що юрисдикцією адміністративних судів в Україні є, у тому числі, спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій або бездіяльності [14]. Це положення, з одного боку, є гарантією забезпечення захисту прав людей від незаконних рішень, у тому числі й місцевих органів публічної влади, а з іншого – є елементом правозастосовчого процесу у сфері реалізації, включаючи місцеву публічну владу.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Таким чином, легітимність нормативно-правових актів місцевих рад означає визнання його та сприйняття територіальною громадою, усвідомлення правильності його змісту з погляду інтересів місцевих жителів та держави в цілому, переконаність у його відповідності потребам сьогодення. З огляду на це, лише конституційні, законні, справедливі та доцільні за змістом, конституційні й законні за формою нормативно-правові акти місцевих рад можуть бути легітимними і такими, що відповідають вимогам правової держави.

Акти місцевих рад мають відповідати таким вимогам: законності, як за формою, так і за змістом; бути прийнятими в межах компетенції відповідного органу місцевої публічної влади; підлягати державній реєстрації у випадках, визначених законодавством; публікуватися (оприлюднюватися); не суперечити актам органів державної влади та місцевого самоврядування.

Прийняття місцевими радами рішень не лише на підставі норм права, а й з обов'язковим урахуванням принципів справедливості, свідчить про високий рівень правосвідомості і правової культури представницьких органів місцевого самоврядування, всебічне та повне урахування інтересів територіальної громади, представляти які вони уповноважені. Це суттєво сприятиме становленню правової держави і громадянського суспільства в Україні.

Саме судовий порядок визнання незаконними актів, у тому числі місцевої публічної влади, є відображенням реалізації демократичних принципів, недопущення зосередження влади в одному органі, або зловживань повноваженнями, оскільки наділення якогось органу, імовірноше виконавчої влади, скасовувати акти нижчих органів, або акти органів місцевого самоврядування, на практиці може призвести лише до необ'єктивного, не в інтересах громадян, прийняття відповідних рішень. Судовий процес, відповідно до його правової природи, зобов'язує сторони змагатися, наводити аргументи та докази, надає право відповідному органу відстояти правомірність своєї позиції, а також наділений важелями у випадку виявлених порушень закону застосовувати певні заходи притягнення винних осіб до відповідальності.

За своєю правовою природою акти місцевої публічної влади є підзаконними нормативно-правовими актами та, відповідно до принципів побудови та функціонування правової системи України, вони належать до єдиної системи нормативно-правових актів в Україні.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Батанов О. В. Муніципальна влада в Україні : проблеми теорії та практики / О. В. Батанов. – Київ: Юридична думка, 2010. – 656 с.
2. Барський В. Р. Нормотворчість представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 / В. Р. Барський. – Одеса, 2006. – 221 с.
3. Погорілко В. Ф. Муніципальне право України; 2-ге вид. доп. / В. Ф. Погорілко, М. О. Баймуратов, Ю. Ю. Бальций та ін. – Київ: Правова єдність, 2009. – 720 с.
4. Борденюк В. І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії / В. І. Борденюк. – Київ: Парламентське видавництво, 2007. – 576 с.
5. Кравченко В. В. Муніципальне право України / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик. – Київ: Атіка, 2003. – 672 с.
6. Петришина М. О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / М. О. Петришина. – Харків, 2010. – 20 с.
7. Горбунова Л. М. Принципи законності у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади / Л. М. Горбунова. – Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 240 с.
8. Копейчиков В. В. Правовые акты местных органов государственной власти и управления / В. В. Копейчиков. – М.: Юрид. лит., 1956. – 109 с.
9. Онупрієнко А. Правове регулювання функціонування місцевої влади: світовий і вітчизняний досвід / А. Онупрієнко // Вісник Академії правових наук України. – 2010. – № 1. – С. 90-100.
10. Горбунова Л. М. Принципи законності у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади / Л. М. Горбунова. – Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 240 с.
11. Процедурні питання організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади // Практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. Асоціація міст України. – Київ, 2015. – 48 с.
12. Ковальський В. С. Правотворчість: теоретичні та логічні засади / В. С. Ковальський, І. П. Козінцев. – Київ: Юрінком Інтер, 2005. – 192 с.
13. У справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо [...]: Рішення Конституційного Суду України від 16 квітня 2009 року № 7-рп/2009. Офіційний вісник України. – 2009. – № 32. – Ст. 1084.
14. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 6 липня 2005 року. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35, / 35-36, 37. – Ст. 1358.

REFERENCES

1. Batanov, O.V. (2010). *Munitsypal'na vlada v Ukraini : problemy teorii ta praktyky [Municipal authorities in Ukraine: problems of theory and practice]*. Kyiv: Yurydychna dumka [in Ukrainian].
2. Bars'kyu, V.R. (2006). Normotvorchist' predstavnyts'kykh orhaniv mistsevoho samovryaduvannya v Ukraini [Normative work of representative bodies of local self-government in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
3. Pohorilko, V.F., Baymuratov, M.O., & Bal'tsyy, Yu.Yu. et all. (2009). *Munitsypal'ne pravo Ukrainy [Municipal law of Ukraine]* (2-nd ed., rev.). Kyiv: Pravova yednist' [in Ukrainian].
4. Bordenyuk, V.I. (2007). *Mistseve samovryaduvannya ta derzhavne upravlinnya: konstytutsiyno-pravovi osnovy spivvidnoshennya ta vzayemodiyi [Local Self-Governance and Public Administration: Constitutional and Legal Foundations of Relationship and Interaction]*. Kyiv: Parlament's'ke vydavnytstvo [in Ukrainian].
5. Kravchenko, V.V., & Pittsyk, M.V. (2003). *Munitsypal'ne pravo Ukrainy [Municipal Law of Ukraine]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
6. Petryshyna, M.O. (2010). Normotvorcha diyal'nist' v orhanakh mistsevoho samovryaduvannya v Ukraini [Normative activity in local self-government bodies in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
7. Horbunova, L.M. (2008). *Pryntsypy zakonnosti u normotvorchiy diyal'nosti orhaniv vykonavchoyi vlady [Principles of legality in normative activity of executive bodies]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
8. Kopyeychikov, V.V. (1956). *Pravovye akty mestnykh orhanov hosudarstvennoy vlasty y upravlenyya [Legal acts of local authorities of state power and management]*. Moscow: Yuryd. Lyt [in Russian].
9. Onupriyenko, A. (2010). Pravove rehulyuvannya funktsionuvannya mistsevoyi vlady: svitovyy i vitchyznyanyy dosvid [Legal regulation of the functioning of local authorities: world and national experience]. *Visnyk Akademiyyi pravovykh nauk Ukrainy, 1*, 90-100 [in Ukrainian].
10. Horbunova, L.M. (2008). *Pryntsypy zakonnosti u normotvorchiy diyal'nosti orhaniv vykonavchoyi vlady [Principles of legality in normative activity of executive bodies]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
11. Protседurni pytannya orhanizatsiyyi roboty orhaniv mistsevoho samovryaduvannya obyednanoyi terytorial'noyi hromady [Procedural issues of organization of work of local government bodies of the united territorial community]. (2015). *Praktychnyy posibnyk z pytan' orhanizatsiyyi roboty orhaniv mistsevoho samovryaduvannya obyednanykh*

terytorial'nykh hromad. Asotsiatsiya mist Ukrayiny [Practical guide on organization of work of local self-government bodies of united territorial communities. Association of Ukrainian Cities]. Kyiv [in Ukrainian].

12. Koval's'kyi, V.S., & Kozintsev, I.P. (2005). *Pravotvorchist': teoretychni ta lohichni zasady* [Law-making: theoretical and logical principles]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

13. U spravi za konstytutsiynym podannym Kharkivs'koyi mis'koyi rady shchodo [...]: Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny vid 16 kvitnya 2009 roku № 7-rp/2009 [In the case of the constitutional petition of the Kharkiv City Council concerning [...]: Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated April 16, 2009 № 7-rp/2009]. *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*, 32, Art. 1084 [in Ukrainian].

14. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 6 lypnya 2005 roku [Code of Administrative Justice of Ukraine: Law of Ukraine from July 6, 2005]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 35, 35-36, 37, Art. 1358 [in Ukrainian].

Калиновський Богдан Валерійович

Доктор юридичних наук, доцент
Національна академія внутрішніх справ
03035, Київ, пл.Солом'янська, 1

Kalynovskyi Bohdan

Associate prof., Dr.
National Academy of Internal Affairs
1, Solomjanska Sq., 03035, Kyiv, Ukraine

Email: post@naiau.kiev.ua

Кулик Тетяна Олександрівна

Кандидат юридичних наук, доцент
Національна академія внутрішніх справ
03035, Київ, пл.Солом'янська, 1

Kulyk Tetiana

Associate prof., PhD
National Academy of Internal Affairs
1, Solomjanska Sq., 03035, Kyiv, Ukraine

Email: post@naiau.kiev.ua

Цитування: Калиновський Б. В. Нормотворча діяльність місцевих рад в Україні / Б. В. Калиновський, Т. О. Кулик // Аспекти публічного управління. – 2018. – Т. 6. – № 5. – С. 33-40.

Citation: Kalynovskyi, B.V., & Kulyk, T.O. (2018). Normotvorcha diialnist mistsevykh rad v Ukraini [Normative activities of local councils in Ukraine]. *Public administration aspects*, 6 (5), 33-40.

Стаття надійшла / Article arrived: 27.04.2018

Схвалено до друку / Accepted: 14.05.2018